

Małek, Janusz

"Stanislaus Hosius. Sein Wirken als Humanist, Theologe und Mann der Kirche in Europa", hrsg. von Bernhart Jähnig, Hans-Jürgen Karp, "Zeitschrift für die Geschichte und Altertumskunde Ermlands", Beiheft 18, 2007 ; "Kardynał Stanisław Hozjusz (1504-1579). Osoba, myśl, dzieło, czasy, znaczenie", (...)

Czasy Nowożytne 24, 261

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STANISLAUS HOSIUS. SEIN WIRKEN ALS HUMANIST, THEOLOGE UND MANN DER KIRCHE IN EUROPA, HERAUSGEGEBEN VON BERNHART JÄHNIG UND HANS-JÜRGEN KARP, "ZEITSCHRIFT FÜR DIE GESCHICHTE UND ALTERTUMSKUNDE ERMLANDS", BEIHEFT 18, ASCHENDORF VERLAG, MÜNSTER 2007, SS. 235; KARDYNAŁ STANISŁAW HOZJUSZ (1504–1579). OSOBA, MYŚL, DZIEŁO, CZASY, ZNACZENIE, OLSZTYN 2005, SS. 448

Z okazji 500-lecia urodzin Stanisława Hozjusza, biskupa warmińskiego, a zarazem kardynała, zorganizowano w 2004 r. konferencje naukowe w Niemczech (Münster) i Polsce (Olsztyn). W obydwu z nich uczestniczyli badacze z Polski, Niemiec, Litwy, Włoch i Szwecji. Pokłosiem tych konferencji jest publikacja dwóch tomów studiów, które są przedmiotem omówienia. Dla historyka reformacji interesujące są te teksty w obydwu tomach, które zajmują się stosunkiem Hozjusza do luteranizmu (Stefan Hartmann, Janusz Małek). Hozjusz bowiem podejmował próby, co prawda nieskuteczne, aby ksiączę pruski Albrecht Hohenzollern powrócił na łono Kościoła katolickiego.

Na uwagę zasługuje artykuł Vinzenza Pfnüra *Die Theologie des Hosius im Kontext der Zeit-Die Konvertiten- Die Zeit der Reformation*, który znalazł się w obydwu tomach, „niemieckim” i „polskim”; w tym drugim niestety, bez tłumaczenia na język polski. Ciekawy jest artykuł Alexandra Kollera w tomie „niemieckim” poświęcony staraniom Hozjusza w czasie jego nuncjatury w Wiedniu (1560-1561) o zachowanie w Austrii dotychczasowej pozycji religii katolickiej, a zwłaszcza jego wysiłki zmierzające do zachowania arcyksięcia Maksymiliana, sprzyjającego protestantyzmowi w dawnej wierze. Dotychczasowa literatura oceniała bardzo krytycznie działalność kardynała Hozjusza na tym polu. Podkreślano brak u niego umiejętności dyplomatycznych i autokratyzm. Koller osłabił tę krytykę, twierdząc, że Hozjusz w porównaniu do polityki kurii papieskiej wobec Rzeszy w latach czterdziestych i pięćdziesiątych XVI w. wypadła znacznie korzystniej.

Osobne miejsce zajmuje w tomie „niemieckim” artykuł Winfrieda Eberharda, *Konfessionalisierung als Paradigma für Ostmitteleuropa*. Słusznie autor stwierdził, że model ten pasuje dla Prus Książęcych, biskupstwa warmińskiego oraz wielkich miast pruskich (Gdańska, Torunia, Elbląga), ale wyraził wątpliwości, czy można go odnieść do Rzeczypospolitej. Sądzę, że tak jak dla Rzeszy Niemieckiej model ten odpowiada rzeczywistości dla lat 1550–1650, tak dla Polski (po okresie tolerancji religijnej nieznannej w Europie), o „konfesyjnacji katolickiej” można mówić dla okresu 1658 (wygnanie arian) – 1767 (konfederacja dysydencka).

JANUSZ MAŁEK
Toruń